

Az előbb említett fenyők, mivel dús gyökérzetük folytán kellő szaktudással és gondos munkával az akácnak megfelelő talajon is megtelepíthetők, szépen fejlődnek. Ezt a fajtát kell nagymértékben ültetni, mert a talaj beárnyékolásával és dús tűhullatásával 40 év alatt a talajt annyira megjavítja, hogy az akác részére I—II. osztályú jóságúvá válik, a fenyővel való ültetés előtti VI. oszt. talaj. Így természetes úton, költség nélkül, sőt haszonnal javítjuk meg a talajt, mert manapság még a kevésbé jóminőségű fenyő is háromszorosan felülmúlja az akácerdő jövedelmét.

A fekete- és erdeifenyőt a homoki erdőgazdálkodásban az alföldi erdők pusztulása nélkül nem mellőzhetjük. A fenyő gyantatermelés újabbi nagy fontossága miatt szintén nem hagyható figyelmen kívül.

A fentiek folytán véleményem szerint a Duna—Tisza közötti homoki vadászterületekre nézve ki kell a következőket kötni. *Az őzállomány csak olyan mértékben tenyészthető, hogy a vadászterületen lévő erdő minden 40 kh.-jára csak egy őz essék, tekintet nélkül a mezőgazdasági területre.*

Természetszerető, józan gondolkodású ember maradék nélkül elítéli a vad irtását, de épp így nem tartja megengedhetőnek a vad túlságos óvásával és a kedvező természeti adottságok segítségével a közlelmezési üzletté fejlesztett vadtenyésztést sem. Először, mert a csülkösvad túlságosan nagyban való tenyésztése a vadászat eszményi céljának: a trofeának a gyengülésére vezet, másrészt a korlátok nélkül szaporított vad az erdőben olyan károkat okoz, amelyek tekintettel az erdők mindinkább fokozódó szükségességére, nemzeti érdekből sem engedhetők meg. A vadállomány csak addig szaporítható, amíg az olyan erdei tápanyagokat fogyaszt, amely az erdőállomány fejlődését károsan nem befolyásolja.

5. Barsi Nándor

ny. püspökurad. erdőtanácsos, Hajós (Pest vm.).

A felvetett kérdéshalmaz olyan sokoldalú és terjedelmes, hogy alapos boncolgatása egy hozzászólás során nem is lehetséges. Ha mégis foglalkozni kívánok a tárggyal némely vonatkozásaiban, ezt elsősorban a felvetett gondolat erdészeti-vadászati, igen nagyfontosságú kihatásaira való tekintettel teszem.

Elsősorban meg kell állapítanom, hogy *Csekonics gróf* nagyon elfogultan ítéli meg a magyart, mint vadászt, a németekkel szemben.

Hogyan van az, hogy a német vadászok mégis seregestől jöttek hozzánk, ha jó bikát akartak löni, avagy pl. apróvadás vadász-eldorádóinkon kedvükre ki akarták magukat — a pénzükért — szórakozni? Ha a magyar gyűlöli a vadat, a német pedig tiszteli, szereti, miért nincsen fordítva a dolog a vadállománnyal?

A feleletet is megadom erre. A német erdő- és mezőgazda a vadat — bármennyire tiszteli és szereti — csak addig a mértékig engedte szaporodni, ameddig gondosan ápolt és kezelt erdő- és mezőgazdasági területein nem okozott nagyobb károkat.* Nálunk ellenben, sajnos, a helyzet trianoni megcsonkítottságunk ideje alatt — különösen a szarvassal kapcsolatosan — rosszabbodott.

Birtokosaink hatalmas értékeket dobtak oda áldozatul és dobnak oda még manapság is a helytelenül értelmezett és túlzottan egyirányú vadtenyésztésnek. A nálunk is vadászó német urak jól látták a helyrehozhatatlan erdőpusztításokat, amit a csülkösvad okozott, de arra egy pillanatig sem gondoltak, hogy ebben bennünket utánozzanak. Szívesen fizették meg a nagy lelövési díjakat, mert ők még mindig olcsóbban jutottak így egy-egy trófeához, mintha saját erdeiket kellett volna feláldozni.

Azt írja a szerző, hogy a német ember lelkesen, a magyar becsmérőleg nyilatkozik a bőgő szarvasról. Talán kicsit túlzás ez az általánosítás. Én idős ember vagyok, de még soha, semmiféle vonatkozásban nem hallottam hasonló tartalmú kifakadást („pofonlőni“) magyar vadász részéről. Aki ilyesmire vetemedik, az nem vadász! Mint ahogy a közönséges német földműves, akinek a terményeit a szarvas dézsmálja, aligha tesz lelkesült és áhítatos kijelentéseket az erdők királyáról. Aki így beszél, az már művelt vadász. A művelt magyar vadász is van olyan lelkesedő, mint a német, ha más költői lendülettel fejezi is ki magát.

Vadpusztításról sem lehet általánosságban beszélni. De beszélhetnénk olyan arányú elszaporításáról a csülkös-vadnak, amely a hajdan gyönyörűséges magyar erdőket már kipusztulással fenyegeti. A szarvasállomány pedig sokhelyt az értéktelenségig elsatnyult.

Ha a magyar mezőgazda (legyen bár véletlenül német származású) sok esetben gyűlöli a szarvast, mert elpusztítja minden fáradságának a gyümölcsét, azon nem lehet csodálkozni. Ez a gyűlölete nem oszlik el akkor sem, ha kárát a vadászterület tulajdonosa megféri, mert neki nem annyira a pénzre, mint inkább a terményre van szüksége. Higyje el *Csekonics gróf*, hogy szívesebben mond le minden mezőgazda a kártérítési összegről, csak ne legyen kára.

Azt állítja *Csekonics gróf*, hogy a nagyvadász területek tulajdonosai rendszerint túlfizetik a vadkárokat. És ennek ellenére pe-

* Ennek az ellenkezőjére is sok példa van! (Szerk.)

relnek a károsultak. Alig hihető, hogy valaki belemenjen a bizonytalan kimenetelű perbe, ha valóban elszenvedett kárát megtérítették. Azt is csak úgy általánosságban mondja Csekonics gróf, hogy a nagyvadas területek tulajdonosainak a megbízottai kellő tudás és tapasztalat nélkül ötletszerűen becsülik fel a kárt, és nem tudják megbízóik érdekeit megvédeni. Kissé érthetetlen a dolog. Ugyanis a vadkár évről-évre ismétlődik, tehát bőséges alkalom adódik a becslőknek gyakorlat szerzésére. Ha tehát még s túlfizettik megbízóikkal a károkat, miért perel a károsult? Talán fordítva áll a dolog? A becslők igenis nagyon sokszor túlzottan képviselik megbízóik érdekeit és bizony szűkmarkúan ajánlják meg a kárösszeget. Ezzel a károsult fél nem éri be, és ott a per.

Nincsen olyan vadkár-felvételi irodája a világnak, amelyiknek döntésébe a károsult gazda belenyugodnék, ha a döntés nem biztosítja az okozott károsítás ellenértékét.

Más a jégkár és egészen más természetű a vadkár. A legtanultabb jégkárbecslő sem lehetne tanítómester a vadak okozta károk becslésében. Ezt a becslést legjobban megtanulja a gazda saját bőrén az évről-évre ismétlődő esetekből.

Itt egyedüli és kizárólagos orvosság a valóban elszenvedett kárt kielégítő térítés. Arról álmodozni sem lehet, hogy a károsult és a nagyvadas területek tulajdonosai között valaha is bármiféle állandó jellegű egyezség jöhessen létre.

Ennek a kárbecslés-kérdésnek az éle kifejezetten az erdőtisztítási kar tagjai ellen irányul, akikben Csekonics gróf szerint nincsen meg a kellő képesség a kárösszeg helyes megállapításához. Lehetséges, hogy van olyan erdőtiszt, aki ilyesmihez nem ért. Ezen a dolgon véleményünk szerint vagy úgy kell segíteni, hogy más szakértőt (alaposabb tudásút) küld ki a tulajdonos, vagy úgy, hogy kiképeztetni erdőtisztjét megfelelő módon.

Ami az apróvad-károkat illeti, azok bizony vannak! Mégpedig legkártékonyabb „a jámbor tapsifüles“. Lerágja a fiatal akácültetéseket, lerágja a gyümölcsfák kérgét, még akkor is, ha a leggondosabban védekezett a gazda. (T. i. magas hó esetén az alacsony törzszű gyümölcsfáknak az ágait rágja le, hát hogyan lehetne azokat is megvédeni nagyterületű gyümölcsösökben?) De bizony megeszí „a gyáva nyúl“ tavasszal a zsenge babhajtásokat is, elpusztítva ezzel egy-egy gazda egész évi babtermését. A fácán is szépen megdézsmálja a kukorica-ültetéseket, kiszedi az elültetett magot és ősszel is kárt okoz a kukoricásokban. Kissé merész álom tehát, hogy eljöhét az idő, amikor a falusi nép az apróvadat — Isten teremtvényét — úgy szereti majd, mint a háziállatait. Ez utópia; itt a nevelés nem segíthet.

Hogy a szarvas erdészeti szempontból is káros, vita tárgya sem lehet manapság, erről a kérdéstről tájékozottnak kell lennie

erdővel borított vidékeink minden egyes lakójának, a legegyszerűbb favágó munkástól a legképzettebb művelt emberig. Nem vitatható, hogy a csülkös vadban bővelkedő erdős vidékeken egyes — igen értékes — nemes fajok megtelepítése, fenntartása sok esetben teljességgel lehetetlen, avagy csak óriási áldozatok árán.

Más kérdés azonban az, hogy ki kellene-e irtani e miatt a csülkös vadat, avagy elegendő a megfelelő alacsony létszámon való tartása.

Bizony, nagyon-nagyon sokszor a csülkös vad rovására irandó, hogy a Bakonyban, Mátrában, Vértesben, a dunai árterületi erdőkben lassan kivesznek a legértékesebb fajok. De, hogy ez „kizárólag az emberi kéz kapzsiságának“ a műve lenne, azt ilyen határozot formában már nem merném állítani; bár sok esetben a kettő együttesen tette tönkre a legértékesebb állományokat.

Nem olyan egyszerű dolgok ezek, hogy csak úgy futtában ítéletet mondhatnánk róluk. Annak a férfinak, aki igazságos és helytálló ítéleteket akar mondani, kiváló erdő- és mezőgazdának és jó vadásznak is kell lennie. Ezekben a kérdésekben csak tolmács nélkül lehet és szabad tárgyalni.

A Csekonics gróf említette esetek hitelét távolról sem akarom kétségbevonni. De néhány példa mégsem bizonyíthatja, hogy a magyar földműves általánosságban utálja a szarvast, hogy a 20—30 évig szolgáló vadőrnek sincs megfelelő szakértelme, meg hogy fiatal erdőmérnökeink — a kiképzés hiányossága folytán — nem úgy viselkednek, mint azt hivatásukhoz illően joggal elvárhatnók.

Hogy egy-egy fiatal erdőmérnöknek pályája kezdetéig nem volt annyi alkalmá magát olyan vadászra képezni, min pl. egy erdőbirtokos családból származó és gyermekkorától kezdve vadászati lehetőségek között felnevelődött tapasztalt vadásznak, azon csodálkozni nemigen lehet. Annyit azonban természetesen elvárhatunk összes okleveles fiatal erdőmérnökeinktől, hogy adott esetekben megfelelően viselkedjenek, és ne igyekezzenek „kibicelni“ soha seholy egyetlen vadásznak sem a hajtóvadászaton.

A felhozott esetek azonban csak olyanok, mint a nemes rózsatőn a vadhajtások. Le kell őket nyesegetni. Meggyőződésem, hogy néhány évi megfelelő gyakorlati szolgálat után e fiatalok is egészen jó vadászok és tisztességtudó kísérők lesznek majd.

Ne féltse Csekonics gróf a magyar erdőt és a magyar vadászatot a mai erdőmérnökképzéstől. A Műegyetemi erdőmérnöki osztályán oklevelet szerzett erdőmérnökökből a legjobb erdőgazdák és a legjobb műszaki erdőtisztek válhatnak. Alapképesítésük megvan mind a két ágazathoz. A kettő annyira szorosan kapcsolódik egymáshoz, hogy különválasztani szinte nem is lehetne, de nem is lenne hasznos hajtó. Gyakorlat teszi a mestert. Régi igazság, de ma

is érvényes. Jó erdőgazdát, jó vadászt nem az iskola nevel, hanem a gyakorlat. Hiszen főuraink sem iskolában tanulták a vadászatot, mégis nagyon jó vadászoknak tartják magukat. Csak az a fontos, hogy vezetőállásokba csak gyakorlatot szerzett erdőgazda és — ott, ahol erre szükség van — jó vadászember is kerüljön.

Csekonics gróf szerint az alerdész-iskolák jó vadászati kiképzést adnak. Hát kik ott a tanárok? Erdőmérnökök. Hol szerezték ezek a tanításhoz szükséges tudást, tapasztalatokat? A műegyetemen részben és az életben, a gyakorlati szolgálat alatt.

Ha ezek a tanár-erdőmérnökök meg tudták Csekonics gróf szerint is alapos felkészültségüket szerezni, megszerezheti valamennyi erdőmérnök, csak alkalmat kell neki erre adni.

Aki erdőmérnöki pályára készül és magyar is, abban többé-kevésbé már benne kell élnie az erdő, a természet, a vad iránti szeretetnek, azaz érzékének kell lennie a természet adottságai iránt. Ha valaki jó mérnök, az még nem zárja ki, hogy egyben nagyon jó erdőgazda is legyen. Ha körülnézünk a magyar erdőmérnöki karban (de tárgyilagossá szemüveggel!), erre hál' Istennek nagyon szép példákat találhatunk.

Nem okolja meg tehát semmitem a mai erdőmérnökképzés rendszerének a megváltoztatását.

Legfeljebb arról lehetne szó, hogy igen tisztelt vadász-professzoraink a jövőben nagyobb súlyt vessenek az erdőmérnök-hallgató ifjúság vadászkerölcsi kiképzésére.

A vadászat mesterség. Elismerem. De azt már nem ismerhetem el, hogy felnőtt korban bármilyen mesterséget meg ne lehetne tanulni. Példa erre a sok-sok ezer, orosz hadifogságban volt magyar tiszt, akik hetek, hónapok alatt a legkülönbélebb mesterségeket sajátították el olyan tökélyvel, amelyet a 2-3 inasévet eltöltött segédek sem igen tudnak felmutatni. A Flóbert-puska, az ürgeöntés még senkit sem képesít vadásszá. Igen sok, nagyon derék, jó vadásza van magyar hazánknak, akik a vadászatot felnőtt korukban kezdték gyakorolni és lehetnek olyanok is számosan, akik „kocavadászok“ maradtak annak elenére, hogy a gyermekkortól kezdve vállukon volt a Flóbert, a vadászfegyver.

A vadörképzéssel kapcsolatban Csekonics gróf feltűnően ellentmond önmagának. Először kifogásolja a Gödöllőn tartott vadőri vizsgák előtti 3 gyakorlati évet, azért mert a jelölt „az értékes vad bőrén“ gyakorlatozik. A továbbiakban viszont 2—3 esztendő inasság eltöltését javasolja a vadőri 1 éves iskolába való felvétel előtt. Inas év ez is, az is. Legfeljebb csak az 1 hetes és az 1 éves tanfolyam között lehet és van különbség. Rendszeresen kezelt erdőgazdaságban a vadörzést, a gondozást is a kezdő erdőőröknek, alerdészeknek kell ellátni. El is tudják látni igen jól, ha erre ott

őket ránevelik. Egyéb helyeken a jól képzett vadőr nagyon megszívlelendő megoldást jelentene, az természetes.

A vadászat nemzetgazdasági vonatkozásairól előadottak tekintetében nem értek teljesen egyet *Csekonics gróffal*. Talán kissé merész állítás, hogy a vadászat bevételei a hazai juhtenyésztéseit is meghaladják. Tagadhatatlan, sok mindenféle vonatkozásban hajt jövedelmet a vadászat egyeseknek, adó alakjában az államnak. De ezzel a jövedelemmel együtt feltétlenül a mérleg serpenyőjébe kell dobni azt a hatalmas összegre rugó károsítást, amit a vad mező- és erdőgazdaságnak okoz. Különösen áll ez olyan vadas (főként nagyvadas) területekre, ahol a vadat tenyésztik. (Szakszerűen, avagy kellő szakszerűség nélkül, de tenyésztik!)

Ezzel szemben a hazai juhtenyésztésnek csak haszna van, ez bővebb magyarázatra nem szorul.

Ahhoz azután aligha férhet kétség, hogy a vad a mező- és erdőgazdaság keretei között *csak addig a mértékig tenyészthető*, tűrhető meg, amíg jelenlétével a két gazdasági ágazat jövedelmezőségét kockázatosná nem teszi.

Megfelelő korlátok közé szorítva a nagyobb szaktudás, a hozzáértés kétségtelenül itt is többet és legfőként jobbat eredményezhet.

Az is bizonyos, hogy a vadat és a vadászatot, amíg emberek élnek a földön, fenn kell és fenn fogják tartani. Ha pedig így áll a dolog, ahhoz sem fér kétség, hogy a vad okszerű tenyésztését a legmegfelelőbb kezekbe fektessük le, és a vadászat gyakorlását (különös tekintettel a vadászfegyverek életkioltására nagyon is alkalmas voltára) vadászvizsga letételéhez kellene kötni.

A vadászat nemzetnevelő, fegyelmező, legfőként önfegyelmező hatása közismert, de a természetszeretet is és a szépért való rajongás is tagadhatatlanul együttjár a vadászat nemes értelemben vett gyakorlásával; ezért kétségtelenül megérdemli, hogy azzal sokkal behatóbban foglalkozzunk és foglalkozzanak illetékeseink is mint az eddig történt.

Az erdőmérnöki szakoktatás olyan szilárd alapokon állott eddig és áll most is, hogy ahhoz nyúlnunk semmiféleképpen nem lenne megokolt.

Egyedül a vadőr-képzés fejlesztése tekintetében értek egyet *Csekonics gróffal*, akinek a felvetett sok szép gondolatáért mind az erdőmérnök- és erdészársadalom, mind a jó vadászok összessége is, bizonnyára a legteljesebb elismerését, háliját tolmácsolja.

